

Kleur en tekening van de haan.

Bij de haan is de koekoektekening veel meer naar voren tredend dan bij de hen, omdat onder de invloed van 't feit, dat de koekoekfactor in dubbele sterkte aanwezig is de zwarte vederpartijen van de haan „afgebroken” worden tot koekoek. En dit betreft dus een belangrijk gedeelte van zijn pluimage.

Koekoek of gestreept zijn dus de borst, buik, dijen, flanken, vleugelband, staartstuurveren, sikkels en staartdekveren.

In het zichtbare gedeelte van de slagpennen, d.w.z. in de kleine slagpennen, vindt men een mengeling van bruin en koekoektekening.

Het rood en goud van de patrijshaan (zoals thans bekend bevinden zich hier twee kleurstoffen bij de haan) heeft vergeleken daarbij heel wat aan kracht ingeboekt. Het schijnt, dat het goud geheel is verdwenen en alleen het rood heeft zich gehandhaafd.

In wezen is de haan dus een z.g. goudduckwing (roodschouderig zilverpatrijs) plus de koekoekfactor. Het halsbehang is van boven oranje-kleurig en wordt geleidelijk aan naar onderen lichter, zodat 't daar strogeel is. De koekoektekening is vaag aanwezig door een aanduiding van die tekening in iets donkerder kleur geel dan de grondkleur van de veer. De schachtstreeptekening is vrijwel „afgebroken” tot bruinzwarte streepjes op de schacht, elk 5 tot 8 mm lang.

Het zadelbehang is een paar tinten donkerder dan het halsbehang, niet zo zeer door de grondkleur, die ook strogeel is, doch door wat krachtiger oranje getinte streep-tekening. In het zichtbare gedeelte van het zadelbehang ziet men niet de zwarte schachtstreeptippen, welke in het halsbehang waarneembaar zijn. Licht men echter het gevederte op, dan ziet men aan de basis de grijszwarte koekoektekening op lichtgrijze grondkleur.

De schouderveren zijn aan de punt oranje-roestrood met een aanduiding van streep-tekening. Het oranje-kleurige gedeelte van de schouderveren is juist lang genoeg om de schouders oranje-roestrood te tinten. Slechts hier en daar breekt een zwart stipje door van de zwartgrijze koekoektekening van het ondergevederte.

De rugveren zijn in tint en tekening overeenkomstig de schouderveren. De kleine staartdekveren vertonen enig oranje rondom de punt, net als bij gewone patrijskleurige hanen.

Behoudens deze geringe doormenging met oranje in de bruine aanslag aan de kleine slagpennen is de koekoektekening normaal, d.w.z. grijszwarte banden op een lichtgrijze grondkleur, die iets blauwachtig lijkt. Op de sikkels, staartdekveren en op de veren van de vleugelband is een groene weerschijs in de donkere streep-tekening waar te nemen. Het donsgevederte, ook dat der oranje-kleurige veren, is lichtgrijs.

Kleur en tekening van de hen.

In tegenstelling met de haan, wiens gevederte zo overwegend koekoek-vederig is, treedt bij de hen de uitwerking van de koekoekfactor (welke bij hennen nooit anders dan fok-onzuiver is en daardoor veel minder werkzaam) veel zwakker naar voren. Daarbij komt, dat het bruin zo sterk overwegend is. Het is dus alleen de zwarte pepering die bandsgewijze opgebroken wordt. Het best ziet men de bandvorming dus waar de zwarte kleurstof bij patrijskleurige hennen het sterkst aanwezig is, dat is in de halskraagveren en staartstuurpenen. In de bovenborst van de hen, welke vrij is van zwarte kleurstof, treedt geen grijze bandvorming op. De factor voor zilver, welke inharent is aan alle hoenders met koekoektekening, treedt bij de voor koekoek fokzuivere hanen in fokzuivere toestand op en bij de hennen in fok-onzuivere toestand. Niettemin wordt toch het „goud” verdrongen. Op het „rood” heeft het geen andere uitwerking dan wellicht enige verzwakking.

Het resultaat is dus de z.g. koekoekpatrijskleurige hen, welke in wezen een hen is, waarvan de zwarte kleurstof bands- of streepsgewijze in

zwakte mate, terwijl door het aanwezig zijn van de factor voor zilver het patrijsbruin wordt afgezwakt tot een valer of grijzer bruin. De omgeving van de halskraagveren is strogeel, omdat de rode kleurstof daarin aanwezig, of onverzwakt of iets afgezwakt, toch stand heeft gehouden, terwijl het goud in de omzoming plaats heeft gemaakt. Door de zwakke inwerking van de factor voor koekoektekening bij hennen en de verbleking van het patrijsbruin onder invloed van de zilverfactor, vertoont de koekoekpatrijskleurige hen slechts zeer vaag waarneembare koekoektekening.

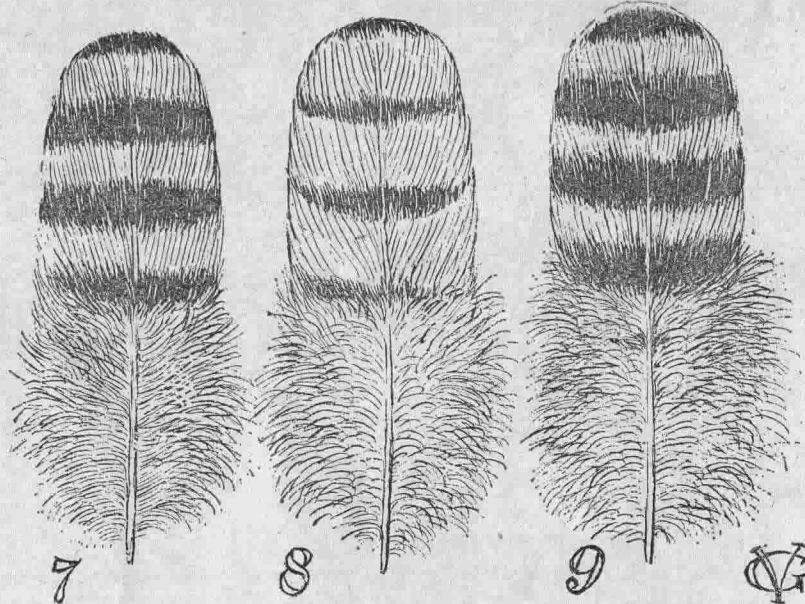
Het onderscheid in kleur en tekening bij de pasgeboren kuikens.

Het is niet moeilijk de haankuikens van de henkuikens te onderscheiden gedurende de eerste dagen na de geboorte. Bij de koekoekpatrijs haantjes ziet men boven op de kop een tamelijk grote lichtere plek, terwijl de donkere rugstreep — eigen aan alle patrijskleurige kuikens — veel zwakker is en niet of nauwelijks vergezeld gaat van de lichtere lengtestreep ter weerszijden, nog weer gezoomd door een donker bandje. Verder loopt de flauwe rugstreep niet door tot op de kop, doch houdt op daar waar de nek begint.

De schouders zijn bij de haantjes lichter gekleurd dan bij de hennetjes, terwijl soms ook de vleugels iets lichter, d.w.z. iets valer getint zijn.

Het henkuiken is vrijwel niet te onderscheiden van het patrijskleurige kuiken. Alleen ziet men boven op de kop een klein smal licht vlekje, aanmerkelijk kleiner en smaller dan bij het haankuiken.

Het kleur- en tekeningverschil bij de kuikens van de koekoekpatrijskleur is voldoende om ze met volledige zekerheid op het geslacht te kunnen „scheiden”. Terwijl het bij gewone „gestreepte” of koekoekkleurige kuikens wel mogelijk is gebleken aan de vorm en grootte van het

Borstveren van koekoekpatrijs hanen.

Prof. Dr W. K. Hirschfeld, die kortelings in het Zoötechnisch Instituut te Utrecht een interessante lezing hield over zijn fokproeven met Legbars en er daarbij op wees, dat men zich wel moet overtuigen, of de hanen wel fokzuiver zijn voor de koekoekfactor, deelde ons nog mede, dat de koekoektekening in haar volledige genetische samenstelling onderling varieert bij verschillende rassen. Zulks is inderdaad het geval en het gevolg daarvan is, dat het phenotype (verschijningsbeeld) van deze factor in fokzuivere toestand nogal sterk in kleursterkte kan uiteenlopen, zó sterk zelfs, dat wat bij het ene ras of de ene stam de koekoekfactor in fok-onzuivere toestand weergeeft, in tekeningsterkte kan worden overtroffen door veren van fokzuivere hanen van een variëteit met zeer krachtige koekoektekening.

Terwijl veer no 8 wel volkomen zekerheid geeft, dat de drager ervan fokzuiver voor de koekoekfactor is, is het b.v. niet uitgesloten, dat veer no 9 heeft behoort aan een fok-onzuivere haan van een stam van een zeer licht gekleurde koekoeksoort en veer no 7 geplukt is van een voor de koekoekfactor fokzuivere haan van een zeer donker getekende koekoek (of gestreepte) hoendersoort. Uitkijken is dus de boodschap en onderzoek nog beter. Gepaard aan een patrijskleurige hen leveren de kuikens direct bewijs voor de fok-onzuiverheid of fok-zuiverheid voor de koekoekfactor van de gebruikte haan. Vertoont n.l. 75 % der kuikens het patrijsspatroon en de overige 25 % te donker voor scheikuikenhaantjes, dan is het dier fok-onzuiver voor koekoek. Gepaard aan een koekoekpatrijs hen, dan zijn, wanneer het dier fok-onzuiver voor koekoek is, alle henkuikens bij de geboorte patrijskleurig, terwijl de haankuikens slechts voor de helft de rugtekening geheel missen. Hebben ongeveer de helft van een groep kuikens of minder de haankuikens de lichte kleur, dan behoort men er geen ogenblik aan te twijfelen, dat de gebruikte haan fok-zuiver voor koekoek is. — v. G.

kopvlekje de geslachten na de geboorte met 98 procent zekerheid te onderkennen, is bij de koekoekpatrijskleur door het verder nog aanwezig

zijn van het verschil in rugkleur de vaststelling van het geslacht van de pasgeboren koekoekpatrijskleurige kuikens met volledige zekerheid vast te stellen.

—o—

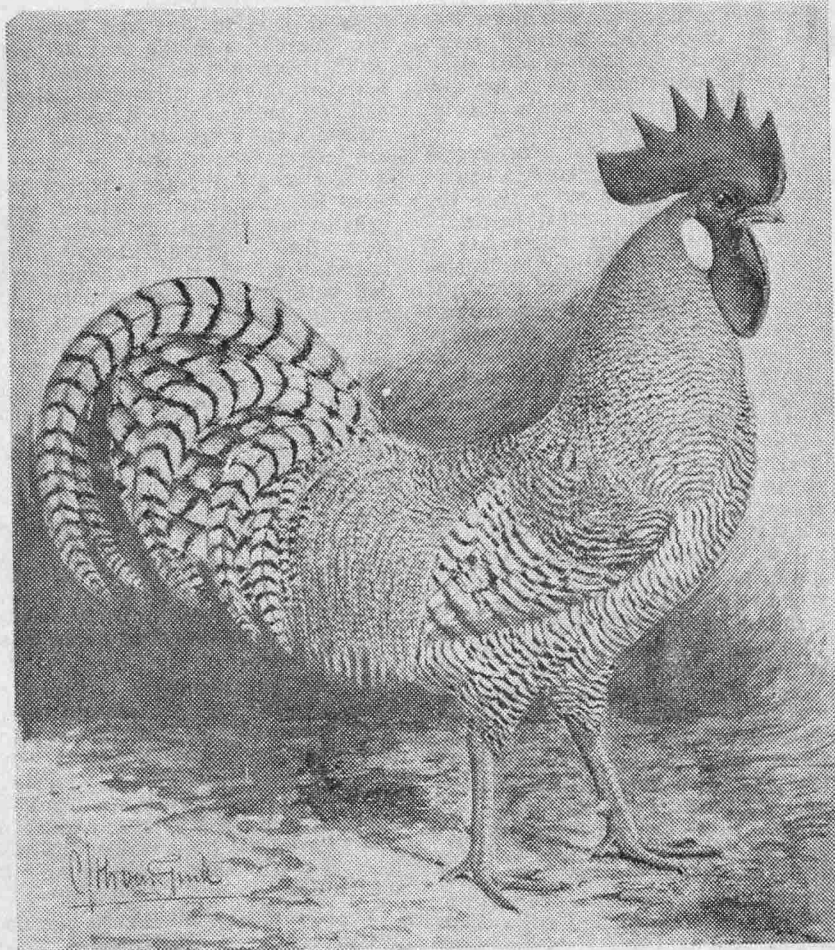
Er bestaat naast de gewone koekoekpatrijs Leghorns een z.g. zilvervariëteit. Deze ontstaat wanneer uit de koekoekpatrijs Leghorns de hanen met de lichtste gele tint in hals- en zadelbehang en het lichtste rood in rug- en schouderveren worden gepaard aan hennen met de minste gele tint in de halskraagveren en grijsachtig van grondkleur in de veren van rug, vleugeldek- en staartdekveren. Dit zijn n.l. de dieren, die fok-onzuiver zijn voor de rood-factor (die in tegenstelling met de goudfactor niet gevoelig is voor de dominantie van de zilver factor).

Deze dieren leveren, onderling gepaard, n.l. 25 % nakomelingen, die weer fokzuiver voor de roodfactor zijn, 50 procent nakomelingen fok-onzuiver voor rood en 25 procent nakomelingen zonder de rood factor en dus volkomen vrij van rood in rug en schouders en vrij van geel in hals- en zadelbehang bij de mannelijke nakomelingen zonder de roodfactor en kraagveer-omranding en grijs in de grondkleur van de veren van rug, vleugels, zadel- en staartdekveren. Zij zijn, onderling gepaard, fokzuiver en leveren alleen koekoekzilverpatrijs nakomelingen.

De hennen van deze zilvervariëteit der koekoekpatrijs Leghorns hebben een zalmkleurige borst, net als bij zilverpatrijs Leghorn hennen het geval is.

De genetici hebben tot dusverre van dit verschijnsel geen verklaring gegeven en zijn er steeds stilzwijgend aan voorbij gegaan. Zeer waarschijnlijk is deze zalmkleur nog weer een andere kleurstof dan het goud en rood, waarvan men weet, dat het eerstgenoemde recessief tegenover zilver en geslachtsgebonden en het laatstgenoemde dominant is tegenover zilver. De zalmkleur is vermoedelijk voor andere kleuren bij kruising ongevoelig en handhaaft zich dan, doch kan wel sterk in kracht variëren of schijnbaar variëren. Om-trent dit laatste is nog niets bekend.

De kuikens van de koekoekzilverpatrijs kleurslag zijn veel lichter in het bruingeel, doch vertonen dezelfde kenmerkende verschillen tussen haan- en henkuikens in hun kuikenkleed.

Koekoekpatrijs Leghornhaan (fokzuiver voor de koekoekfactor).

Terwijl de haan op de bij dit artikel behorende kleurplaat de iets krachtiger koekoektekening laat zien, die inderdaad het mooiste kleur geheel oplevert, is het soms veiliger voor de fokkerij een haan met veel minder krachtige koekoektekening te kiezen, vooral als men zelf de afstamming niet kent. De dwarsbandjes zijn smaller en de grondkleur is lichter; bovenstaande haan demonstreert dit lichtere kleurtype.

Nadat men b.v. een fokzuivere koekoekpatrijs Leghornhaan heeft gekruist met een patrijs Leghornhen, ontstaan er uitsluitend fok-onzuivere koekoekpatrijs hanen, die heel mooi voor de tentoonstelling zijn, maar echter alle fok-onzuiver zijn. Hetzelfde geldt, als men een patrijskleurige haan met koekoekpatrijs hennen heeft gepaard of als men een fok-onzuivere koekoekpatrijs haan met dito hen heeft gepaard. In 't eerste geval zijn alle hanen fok-onzuiver voor de koekoekfactor en in het laatste geval 50 %. Daarom is het gebruiken van zulk een licht of heel licht koekoekpatrijs haan, al is die in zijn verenkleed niet zo mooi, steeds de veiligste weg bij bloedverversing.